

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060101

DOM
2020-06-23
Stockholm

Mål nr
M 1328-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-01-14 i mål nr M 890-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

Motpart

L W

Ombud: Advokat V F

SAKEN

Tillsyn avseende vattenanläggningar och vattenverksamhet vid dammar på fastigheten X i Karlstads kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom avseende L Ws överklagande och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1572744

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Värmlands län (länsstyrelsen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och förplikta L W att inom arton månader från Mark- och miljööverdomstolens dom hos mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt dels ansöka om lagligförklaring enligt 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken *eller* tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken till dammarna inom fastigheten X i Karlstads kommun, dels ansöka om tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken till den vattenverksamhet som bedrivs vid dammarna, *alternativt* ansöka om tillstånd till utrivning av dammarna med tillhörande manöveranordningar.

L W har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har till stöd för sin talan i huvudsak anfört detsamma som i tidigare instanser.

L W har till stöd för sin talan i huvudsak anfört detsamma som i tidigare instanser. Han har till stöd för sin talan gett in historiska handlingar avseende Norums bruk samt en beskrivning av Norums gårds historia.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att uppförande av en dammanläggning och reglering vid den utgör tillståndspliktig vattenverksamhet. En verksamhet som bedrivs i enlighet med en urminnes hävd, ett privilegiebrev eller en annan sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523) ska enligt huvudregeln anses bedrivas med stöd av en rättighet som har tillkommit enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken, se 5 a § lagen (1998:811) om införande

av miljöbalken som trädde i kraft den 1 januari 2019. Som anges i mark- och miljödomstolens dom saknar paragrafen övergångsbestämmelser varför den ska tillämpas direkt vid ikraftträdandet.

Den som påstår sig ha stöd för sin verksamhet i en s.k. äldre rättighet har bevisbördan för att rättigheten har uppkommit och vad den består i, dvs. att det finns ett tillstånd och vad tillståndet innebär. I de flesta fall bör man kunna kräva skriftlig dokumentation. När det gäller urminnes hävd får bevisningen fullgöras t.ex. genom en utredning som visar på vilket sätt verksamheten har bedrivits sedan åtminstone två mansåldrar före jordabalkens ikraftträdande. (Se prop. 2017/18:243 s. 236.) Detta anses innebära att urminnes hävd kan omfatta anläggningar och verksamheter som tillkommit 90 år före jordabalkens ikraftträdande 1972, dvs. före år 1882. En urminnes hävd som anses vara ett tillstånd enligt miljöbalken har rättskraft endast beträffande de frågor som kan visas vara tillåtna i förhållande till hur anläggningen är konstruerad och verksamheten bedrivits. (A. prop. s. 103 och 110.)

Det räcker inte att en dammanläggning har funnits länge på en plats för att en urminnes hävd ska anses föreligga avseende verksamheten. I Mark- och miljööverdomstolens mål nr M 8563-17 hade verksamhetsutövaren utöver kartor även gett in överlåtelsehandlingar. I målen nr M 4798-17 och M 5962-18 åberopades bland annat privilegiebrev. I det sistnämnda målet åberopades även domar, protokoll och en konstruktionskarta. Det får dock antas att det inte hör till ovanligheten att det saknas skriftlig dokumentation avseende rättigheter som skulle kunna omfattas av urminnes hävd. Det kan t.ex. bero på att den dokumentation som funnits har gått förlorad genom åren eller att verksamheten aldrig varit av sådan omfattning eller karaktär att någon dokumentation varit påkallad.

Mark- och miljööverdomstolen har godtagit att vissa förändringar skett avseende en verksamhet, så länge dammens läge och funktion samt dess inverkan på vattenförhållandena i allt väsentligt förefaller ha varit desamma sedan dammens uppförande (se Mark- och miljööverdomstolens avgöranden i mål nr M 8563-17, M 5962-18 samt M 4798-17).

I frågan om det finns tillräckligt stöd för bolagets talan gör Mark- och miljööverdomstolen följande bedömning. Utredningen gällande dammanläggningarna på fastigheten X ger stöd för att de kan ha funnits på platsen så länge att det kan vara fråga om en urminnes hävd och det har inte framkommit något som styrker att invändningar från motstående intressen skulle ha riktats mot dammen. Mark- och miljödomstolen har också gjort den bedömningen. Domstolen har vidare bedömt att den vattenverksamhet som dammarnas omfattning medger omfattas av en urminnes hävd. Domstolen har emellertid inte tagit ställning till om dammens funktion och dess inverkan på vattenförhållandena i allt väsentligt förefaller ha varit desamma sedan slutet av 1800-talet. En sådan prövning måste göras.

Det kan då konstateras att det saknas närmare uppgifter om vilken vattenverksamhet som bedrivs och har bedrivits. Det har påståtts att dammanläggningarna anlagts för att tillgodose tidigare järnbruksverksamheters behov av vattenkraft i området, vilket stöds av de uppgifter som framkommit, men det saknas detaljerade uppgifter. Det saknas konstruktionsritning samt uppgifter om dammens avbördningskapacitet och vilken aktiv reglering som bedrivs och har bedrivits där. Vidare saknas preciserade uppgifter om tillämpad dämning- respektive sänkningsgräns och om tappade flöden nedströms.

Mark- och miljödomstolen har således inte gjort en fullständig prövning i målet. Den återstående prövningen bör inte göras i Mark- och miljööverdomstolen. I stället bör mark- och miljödomstolens dom avseende L Ws överklagande undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg, Roger Wikström, referent, och Lars Olsson samt tekniska rådet Ingrid Johansson.

Föredragande har varit Linnea Haglund.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-01-14
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 890-18

KLAGANDE

1. H W

2. L W

Ombud för 2: Advokat V F

MOTPART

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut den 8 februari 2018 i ärende nr 535-3864-2017, se bilaga 1

SAKEN

Tillsyn avseende vattenanläggningar och vattenverksamhet vid dammar på fastigheten X i Karlstads kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avvisar H Ws överklagande.

Mark- och miljödomstolen upphäver Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut den 8 februari 2018 i ärende nr 535-3864-2017.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Värmlands län (länsstyrelsen) beslutade den 8 februari 2018 att förelägga L W att senast den 1 juni 2018 till mark- och miljödomstolen inge ansökan om tillstånd/lagligförklaring för bibehållande av dammar och för bedrivande av vattenverksamhet – allt inom fastigheten X i Karlstads kommun – alternativt att hos domstolen ansöka om tillstånd till utrivning av dammarna med tillhörande manöveranordningar.

YRKANDEN M.M.

L W har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att det ska upphävas. Han har som grund för sitt yrkande anfört bland annat följande.

Dammarna och vattenverksamheten

Dammar på den aktuella platsen uppfördes i samband med att stångjärnshammare togs i bruk på platsen år 1629. Två dammar anlades där den ena av dammarna är för själva forsen medan den andra byggdes för hammaren. Därefter har vattnet konstant dämmts vid dammarna även om dämningen sedan kom att utnyttjas för tillverkning av pappersmassa i slutet av 1870-talet, vilket sedan övergick till produktion av elektrisk ström år 1922. Den av dammarna som är kopplad till kraftverket är en damm som uppfördes år 1851 och fick sitt slutliga läge år 1880. Kraftproduktion pågick fram till år 1971 då sättningar i kraftverksbyggnaden omöjliggjorde fortsatt produktion. Dämningen har dock fortsatt även efter att produktionen av elkraft slutat och gör så än i dag. Det är således frågan om en obruten reglering av vatten på platsen sedan år 1629 till viss del och sedan 1880 till viss del.

Ägare av vattenverksamheter har en underhållsplikt enligt 11 kap. 17 § miljöbalken, varför det har genomförts underhålls- och reparationsåtgärder genom åren. De av honom utförda åtgärderna under 1990-talet, år 2002 och år 2008 är helt enkelt sådana nödvändiga reparationer och renoveringar som har behövt göras för att inte risk för dammgenombrott eller liknande ska uppstå.

Urminnes hävd i praxis mm.

Anläggningar som vilar på urminnes hävd ska enligt praxis anses ha en rättighet som är i paritet med ett tillstånd enligt miljöbalken. Detta framgår bl.a. av Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom i målet M 2776-16. Detta synsätt finns även klargjort i utredningen "Ny tid, ny prövning" (SOU 2013:69). Särskild vikt ska även tillmätas Rolf Strömbergs uttalanden om urminnes hävd i artikeln "Urminnes hävd och vattenrätten — några synpunkter" publicerad i Nordisk miljörettslig tidskrift 2014:2. Vad gäller den av regeringen och de övriga i Energiöverenskommelsen närvarande riksdagspartierna framtagna lagrådsremissen (sid. 100 ff) om nya regler för vattenkraften klargörs också att äldre rättigheter såsom urminnes hävd ska anses vara i paritet med tillstånd meddelade med stöd av miljöbalken. Dessa regler för vattenkraften föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Han är medveten om att urminnes hävd är en ifrågasatt rättighet, men det finns ett stort antal rättskällor som anser att urminnes hävd har den omfattning som han påstår. Merparten av den praxis som motsäger detta gäller vattenkraftsanläggningar och inte enbart dammar. I detta fall bedrivs ingen kraftproduktion som har koppling till de aktuella dammarna även om sådan produktion tidigare har förekommit. Det är istället frågan om renodlade dammar och hur man ska se på skyldigheten för dessa anläggningar. I det perspektivet är det avgörande som åberopats av honom klart mera likt de förhållanden som råder och måste anses ha ett försteg i frågan om vad som är att tolka som gällande rätt. Att det är skillnad på tillfällena där en fastighetsägare äger dammar och där en kraftverksägare bedriver produktion av elkraft torde vara ganska uppenbar. Och det torde även vara ett av skälen till varför praxis och doktrin spretar åt olika håll när det gäller urminnes hävd.

Konsekvenser av föreläggandet

Länsstyrelsens föreläggande skulle få mycket stora konsekvenser för Molkomsjön och de som bor och verkar vid sjön. Om det aktuella föreläggandet skulle bestå, skulle det de facto medföra att han har att välja mellan att söka tillstånd för fortsatt dämning eller att riva ut anläggningen. Det förstnämnda alternativet är förknippat med alltför stora kostnader, vilket medför att endast alternativet utrivning är aktuellt. Konsekvenserna av en utrivning riskerar att bli ytterst omfattande då

Molkomsjön har varit reglerad i över 400 år. Bebyggelsen och livet i sjön har under denna tid anpassat sig till detta och en utrivning skulle medföra extremt stor påverkan som är mycket svår att bedöma på förhand. Han skulle även riskera att drabbas av krav från ett mycket stort antal sakägare som påverkas negativt av en utrivning. Även ur detta perspektiv så måste det anses ytterst omotiverat att rikta föreläggande på det sätt som nu har skett.

Sammanfattning

Något tillstånd i egentlig mening finns inte för dammarna utan grunden för regleringen vilar på urminnes hävd, vilket han visat. Länsstyrelsen har därför bevisbördan för att urminnes hävd inte föreligger. Eftersom urminnes hävd är en särskild rättighet som medför att tillståndskravet enligt miljöbalken för bedrivande av vattenverksamhet är uppfyllt, är det således fullständigt onödigt att söka tillstånd och lagligförklaring. Det nu aktuella föreläggandet får därför anses sakna grund och är uppenbart obehövligt.

H W har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att det ska upp- hävas. Han har som grund för sitt yrkande framhållit den betydelse Molkomsjön har för människorna som är bosatta runt sjön och för fiskevården samt vilken effekt en utrivning av den damm som funnits sedan år 1629 skulle få.

Länsstyrelsen har yrkat att H Ws överklagande ska avvisas och att L Ws överklagande ska avslås. Länsstyrelsen har medgett att tidsfristen för fullgörelse av förpliktelseerna enligt föreläggandet förlängs på så sätt att förpliktelseerna ska ha iakttagits inom sex månader från det att det föreligger ett lagkraft- vunnet avgörande i saken. Länsstyrelsen har därvid anfört bland annat följande.

H Ws överklagande

H W överklagar länsstyrelsens föreläggande mot L W som avser en förpliktelse att iakttä den tillståndsplikt som gäller enligt 11 kap. miljöbalken. Länsstyrelsens beslut rör således endast ett allmänt intresse och H W kan inte anses berörd av beslutet på ett sådant sätt att han har rätt att överklaga detsamma. H Ws överklagande ska därför avvisas.

L Ws överklagande

Länsstyrelsen initierade ett tillsynsärende avseende de båda dammarna och vattenkraftverket på fastigheten X den 3 februari 2016. Under handläggningen av länsstyrelsens tillsynsärende hävdade L W initialt att han hade tillstånd för dammarna, men meddelade sedan länsstyrelsen att han skulle ansöka om tillstånd senast den 1 juni 2017. Länsstyrelsen avskrev därför sitt tillsynsärende den 25 maj 2016. L W har därefter den 17 maj 2017 begärt anstånd t.o.m. den 31 december 2018 för att eftersöka eventuella tillstånd till dammarna. Med hänsyn till vad L W anfört om att han behövde en tidsfrist om drygt ett år på sig för att kunna ansöka om tillstånd/lagligförklaring hos mark- och miljödomstolen och att han sedan inte, varken under den tid om drygt ett år som han sagt sig behöva för att kunna göra en ansökan eller under den tid som förflutit därefter, vidtagit några som helst förberedande åtgärder för att ansöka om tillstånd/ lagligförklaring och att han nu i stället återigen gör gällande att han har tillstånd för dammarna och verksamheten, kan inte vad L W anfört om att han ska ansöka om tillstånd/lagligförklaring betraktas som allvarligt menat och ett föreläggande framstår som i allra högsta grad behövligt. Någon skriftlig dokumentation som visar att han har ett giltigt tillstånd har L W inte kunnat presterat.

L W för nu vidare ett resonemang om hur stora konsekvenser det får om länsstyrelsens föreläggande står fast och att det därför varit omotiverat att rikta ett föreläggande mot honom. L W menar därvid att endast alternativet utrivning är realistiskt. L W har tidigare meddelat länsstyrelsen att han ska ansöka om tillstånd/lagligförklaring och begärt en längre tidsfrist för att kunna göra detta, varför det är svårt att bedöma hans trovärdighet i fråga om vilka val han kommer att göra. Det är vidare svårt att veta vilka konsekvenser t.ex. en utrivning får innan erforderlig utredning gjorts och innan en miljökonsekvensbeskrivning och andra ansökningshandlingar upprättats. Det är L W som det ankommer på att företa erforderliga utredningar inför en ansökan om tillstånd till utrivning av dammarna. Det är dessutom aldrig omotiverat att kräva att den tillståndsplikt som följer av lag ska iakttas av den som innehar en tillståndspliktig vattenanläggning eller bedriver en tillståndspliktig vattenverksamhet.

Det saknas stöd i lag för att jämställa rättigheter enligt urminnes hävd med tillstånd enligt miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolens vägledande rättspraxis, utredningar och doktrin visar klart och tydligt att rättigheter enligt urminnes hävd inte är att jämställa med tillstånd enligt miljöbalken. (Se t.ex. MÖD 2012:26--28 och Mark- och miljööverdomstolens domar den 1 april 2016 i mål nr M 2767-15, M 7539-15 och M 7542-15; se även Regeringens (Miljödepartementet) beslut den 6 mars 2014 i ärende med dnr M2012/2883/Me och Högsta förvaltningsdomstolens dom den 14 oktober 2014 i mål nr 3127-14 och t.ex. regeringskansliets promemoria Vattenmiljö och vattenkraft s. 94 f och 136 samt Christina Olsen Lundh, "Tvenne gånger tvenne ruttna gårdesgårdar - Om urminnes hävd och vattenkraft", Nordisk Miljörättslig Tidskrift 2013:2 s. 85-108.)

Mark- och miljödomstolen har i förevarande mål att förhålla sig till gällande rätt och bör därför döma i enlighet med Mark- och miljööverdomstolens vägledande rättspraxis. Enligt Mark- och miljööverdomstolens rättspraxis kan inte rättigheter enligt urminnes hävd jämföras med tillstånd enligt miljöbalken.

L W har åberopat mark- och miljödomstolens avgörande den 21 september 2017 i mål nr M 2776-16 som stöd för att rättigheter enligt urminnes hävd kan jämföras med tillstånd enligt miljöbalken. Den domen har överklagats av bl.a. länsstyrelsen och Mark- och miljööverdomstolen har meddelat prövningstillstånd i målet (se Mark- och miljööverdomstolens beslut den 16 februari 2018 i mål nr M 8563-17).

Den nya lagstiftningen inom vattenrättens område som träder i kraft vid årsskiftet är inte någon kodifiering av vad som redan är gällande rätt, utan den nya lagstiftningen är en reaktion på Mark- och miljööverdomstolens rättspraxis som tydliggjort att rättigheter enligt urminnes hävd inte kan jämföras med tillstånd enligt miljöbalken (prop. 2017/18:243 s. 108 f och regeringskansliets promemoria Vattenmiljö och vattenkraft s. 94 f och 136). Uttalanden i förarbetena till den nya lagstiftningen är således inte ett uttryck för gällande rätt.

Länsstyrelsen inställning är att det inte är meningsfullt för L W att göra ytterligare ansträngningar för att styrka en rätt grundad på urminnes hävd, eftersom rättigheter enligt urminnes hävd inte kan jämföras med tillstånd enligt miljöbalken. Om mark- och miljödomstolen, mot förmodan, anser att rättigheter enligt urminnes hävd kan jämföras med tillstånd enligt miljöbalken, menar länsstyrelsen att L W inte har visat att det föreligger rättigheter som kan jämföras med ett sådant tillstånd. Det är därvid verksamhetsutövaren som har bevisbördan för att det föreligger giltigt tillstånd och därvid även måste styrka sina eventuella påståenden om innehållet i och rättskraftens omfattning hos ett återoppat tillstånd.

L W har i samband med sitt överklagande påstått att dammen i naturfåran (forsdammen) tillkommit år 1629 och att kraftverksdammen i kanalen (kanal-dammen) har tillkommit år 1880 och att det är fråga om en obruten dämning och reglering av vattnet på platsen sedan dammarnas tillkomst. L W har dock i länsstyrelsens tillsynsärende tidigare uppgett bland annat att en ny bottenplatta och nya betongkonstruktioner i utloppskanalen gjutits i forsdammen under 1990-talet, att ett nytt dammfäste gjutits och dammluckorna bytts ut år 2002 då kanaldammen rasat samt att nya betongkonstruktioner i utloppskanalen och ny bottenplatta i betong gjöts år 2008. Detta har skett i omgångar och efter behov.

Länsstyrelsen konstaterar att den nu befintliga kanaldammen tillkommit för sent för att rättigheter enligt urminnes hävd ska anses föreligga avseende denna damm och även det faktum att forsdammen i väsentliga delar är uppförd under 1990-talet medför att rättigheter enligt urminnes hävd inte heller kan anses föreligga för den dammen. De ändamål för vilka dammarna använts har dessutom varierat under kvalifikationstiden. Både hur ändamålet för regleringen varierat och hur regleringen sett ut under kvalifikationstiden för urminnes hävd och under tiden efter jordabalkens ikraftträdande år 1972 ger vid handen att L W inte kan anses ha några rättigheter enligt urminnes hävd som kan jämföras med ett tillstånd enligt miljöbalken.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det inte finns skäl att upphäva länsstyrelsens beslut på de grunder som L W har anfört, då rättigheter enligt urminnes hävd inte kan jämföras med tillstånd enligt miljöbalken och L W inte heller har visat att det föreligger några rättigheter som kan jämföras med tillstånd enligt miljöbalken vare sig i förhållande till dammarna eller den vattenverksamhet som bedrivs vid desamma. L Ws överklagande bör därför avslås.

DOMSKÄL

H Ws överklagande

Enligt 16 kap. 12 § punkt 1 miljöbalken får överklagbara domar eller beslut överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot. Då H W inte kan anses berörd av länsstyrelsens beslut i lagens mening, ska hans överklagande avvisas.

L Ws överklagande

Länsstyrelsen har i det överklagade beslutet förelagt L W att ansöka om lagligförklaring alternativt tillstånd avseende befintliga dammanläggningar på fastigheten X i Karlstads kommun eller att ansöka om utrivning av anläggningarna.

Som parterna konstaterat saknar aktuella anläggningar tillstånd enligt miljöbalken. Rådande praxis har varit sådan att tillsynsmyndigheten kan förelägga en verksamhetsutövare som saknar tillstånd att ansöka om lagligförklaring och tillstånd på sätt skett.

Vid årsskiftet 2018/19 har den vattenrättsliga lagstiftningen ändrats i vissa avseenden. Ändringar har bl.a. skett i miljöbalkens promulgationslag (MP; lagen [1998:811] om införande av miljöbalken). Enligt den nya 5 a ska en verksamhet som bedrivs i enlighet med en urminnes hävd, ett privilegiebrev eller en annan sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523) anses bedrivas med stöd av en rättighet som har tillkommit enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med

stöd av miljöbalken, om inte något annat har bestämts. Bestämmelsen kompletterar 5 § som anger att beslut som meddelats enligt äldre rätt ska fortsätta att gälla efter miljöbalkens ikraftträdande och anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i balken.

Av utredningen i målet framgår att dämning av vattendraget har skett under lång tid. Dammarna är försedda med luckor som medger reglering av vattennivån. Detta medför att vattenverksamhet bedrivs. Regleringen av vattnet har skett till förmån för verksamheter som varierat över tid. Dammarna får anses omfattas av urminnes hävd och detta oaktat att vissa underhållsarbeten skett. De förändringar som underhålls och ändringsarbeten medfört har såvitt framgår inte påverkat vattenhushållningen. Även den vattenverksamhet som dammarnas utformning medger omfattas av urminnes hävd.

Då den lagändring skett i miljöbalkens promulgationslag (MP; lagen [1998:811] om införande av miljöbalken) som trätt i kraft 1 januari 2019 saknar särskilda övergångsbestämmelser ska de nya bestämmelserna tillämpas direkt.

Eftersom den verksamhet som bedrivs vid dammarna och anläggandet av dammarna omfattas av urminnes hävd saknas grund för länsstyrelsens föreläggande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 4 februari 2019.

Susanne Mörkås

Roger Ödmark

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Mörkås, ordförande, och tekniska rådet Roger Ödmark. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Stenberg-Magnusson.